

- стимулювання активного кредитування бізнесу та введення кредитних канікул для неплатоспроможних позичальників;
- скасування проведення у 2022 році щорічної оцінки стійкості банків;
- незастосування до банків та відповідальних осіб банківських груп заходів впливу за порушення економічних нормативів, лімітів відкритої валютної позиції, строків подання та опублікування звітності та відтермінування запровадження низки вимог нормативно-правових актів Національного банку.

Остаточна ефективність вказаних заходів та кінцевих втрат фінансового сектору від російської агресії насамперед залежатиме від тривалості воєнних дій. Зокрема, за результатами першого кварталу можна визначити наступні перешкоди для подальшої стабільної діяльності банківського сектору: виникнення чистого збитку у сумі 160 млн.грн., що зумовлено формуванням банками резервів під активні операції через очікуване погіршення якості активів унаслідок воєнних дій; зростання обсягу готівки та скорочення темпів використання безготівкової інфраструктури; необхідність залучення більшої кількості зовнішнього фінансування на розвиток економіки в умовах зростання інфляції та ін. Запорукою швидкого відновлення стабільної банківської системи України є подальше проведення регулятором антикризової політики, залучення масштабної міжнародної підтримки та інтеграція в Європейський союз.

Список використаних джерел

1. Річний звіт Національного банку України за 2021 рік. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2021-rik>.

УДК 336.143(477)

Глушко А.Д., к.е.н., доцент; Кондратенко В.Р., студентка
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану податкова система України зазнала кардинальних змін. Адже саме вона виступає одним із головних інструментів підтримки національної економіки в періоди посилення зовнішніх і внутрішніх загроз та небезпек.

Забезпечення стабільних податкових надходжень до державного бюджету є необхідною умовою функціонування країни в умовах воєнного стану. Водночас, з метою підтримки вітчизняних суб'єктів господарювання, Верховна Рада України прийняла ряд Законів України, направлених на зменшення податкового навантаження для забезпечення адаптації національної економіки до реалій воєнного стану та швидкого відновлення після війни.

На сьогоднішній день особливі умови оподаткування передбачені наступними Законами України:

- № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану»;
- № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану».
- № 7190 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану».

Згідно Законом № 2118-IX, який набрав чинності з 7 березня 2022 року передбачено зупинення перебігу строків, визначених податковим законодавством; мораторій на всі види

податкових перевірок; звільнення від відповідальності за порушення податкового законодавства [1].

Закон № 2120–ІХ, який набрав чинності 17 березня доповнив і частково уточнив прийняті зміни зокрема: дозволено деякі види податкових перевірок; запропоновано пільги з єдиного податку, плати за землю; уточнено особливості застосування податкових пільг для благодійників; визначено особливості формування податкового кредиту та реєстрації податкових накладних тощо [2].

Фізичні особи-підприємці, самозайняті особи та члени фермерського господарства з 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану в Україні мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати єдиний соціальний внесок за себе. Також, роботодавці-фізичні особи-підприємці, платники єдиного податку 2 та 3 групи, а також юридичні особи, які належать до 3 групи платників єдиного податку мають право за власним рішенням не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, які були призвані під час мобілізації на військову службу. У такому випадку, за цих працівників сплата ЄСВ буде здійснюватися з державного бюджету.

Верховна Рада України також запровадила низку податкових пільг щодо благодійної допомоги державним органам, підприємствам, організаціям тощо, яка стимулює громадян допомагати державі під час воєнного стану:

1) не оподатковується ПДВ гуманітарна допомога у вигляді пального, яке передане Збройним силам України або територіальній обороні;

2) не оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором цільова благодійна допомога, надана учасникам бойових дій та особам, які проживають на території бойових дій або які вимушено покинули місце проживання у зв'язку з бойовими діями та нецільова благодійна допомога, яка надається особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації;

3) до податкової знижки фізичної особи зараховуються сума коштів та вартість майна, пожертвованого неприбутковим організаціям, у розмірі, який не перевищує 16% суми річного оподаткованого доходу такої особи. За загальним правилом податкова знижка становить до 4% річного оподаткованого доходу;

4) особи, які провадять незалежну професійну діяльність та фізичні особи-підприємці на загальній системі оподаткування можуть віднести на витрати усю суму коштів або вартість майна передану у якості благодійної допомоги державним органам, підприємствам, організаціям тощо [2].

Отже, нові положення податкового законодавства покликані не тільки зменшити податкове навантаження на бізнес, стабілізувати важливі сегменти економіки, а й стимулювати благодійну допомогу Збройним силам України та іншим державним органам, підприємствам, організаціям, діяльність яких є критично важливою у період воєнного стану.

Водночас, зниження податкового навантаження неминуче призводить до зменшення податкових надходжень. Так, за оперативними даними Державної казначейської служби, у квітні 2022 року до загального фонду державного бюджету надійшло 76,2 млрд. гривень, що майже на 30% менше ніж у березні. Для порівняння, у квітні 2021 року до загального фонду державного бюджету надійшло 94,1 млрд грн. Серед платежів, справляння яких контролюють податкові та митні органи, основні надходження були отримані за рахунок: податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів – 15,6 млрд. грн; податку на доходи фізичних осіб та військовий збір – 9,7 млрд. грн; податку на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів – 7,9 млрд. грн; рентної плати за користування надрами – 6,5 млрд. грн; податку на прибуток підприємств – 5,7 млрд. грн; акцизного податку з ввезених на митну територію України товарів – 4,2 млрд. грн [3].

Надходження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування у квітні 2022 року становили 29,7 млрд. грн. В цілому за січень-квітень 2022 року до державного бюджету надійшло 412,5 млрд грн, у тому числі до загального фонду – 365,9 млрд гривень [4].

Таким чином, в умовах воєнного стану національна економіка зазнала безпрецедентного виклику: з одного боку, виникла необхідність посилення державної підтримки всіх секторів господарювання, а з іншого – зросла потреба у наповненні державного бюджету. Адаптація податкової системи до реалій сьогодення, використання податкового інструментарію для підтримки бізнесу є необхідною умовою забезпечення функціонування національної економіки.

Список використаних джерел

1. Закон України № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» від 3.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
2. Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL : <https://www.mof.gov.ua/>
4. Доходи державного бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>

УДК 336

Дмитренко А.В., д.е.н., доцент; Білан І.О., студент
*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

СТАН ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ЗАХОДИ З ПІДТРИМКИ СТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Активними гравцями фінансового сектору, а отже й головними інвесторами учасників економічних відносин в національному господарстві, є банки [1]. Банківська система залишається стійкою і ліквідною. В кінці лютого обсяг коштів населення на рахунках зріс, внаслідок надходження значних виплат на рахунки клієнтів, у тому числі заробітних плат. Стримує вплив депозитів доступність безготівкових розрахунків та обмежена робота банків окремих регіонів.

Банки мають запас високоліквідних активів для забезпечення усіх безготівкових розрахунків і розрахунків за депозитами населення, а також Національний банк за потреби здійснює підкріплення банків готівкою без обмежень.

Водночас з метою подальшого підтримання належного рівня ліквідності в банківській системі Правління Національного банку ухвалило такі рішення:

1. Припинити проведення тендерів із розміщення депозитних сертифікатів строком на 14 днів;
2. Надалі здійснювати тендери з надання рефінансування банкам, у тому числі бланкового, в межах постанови Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 22 "Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану" [2]. Тендери оголошуватимуться залежно від розвитку ситуації (зараз вони відбуваються щоденно);
3. Скасувати лютневе рішення щодо збільшення нормативів обов'язкового резервування.

Офіційний курс зафіксовано та введено низку тимчасових валютних обмежень. Так, уповноваженим установам заборонено здійснювати торгівлю валютними цінностями, крім низки випадків. Крім того, Національний банк ввів заборону на здійснення транскордонних валютних платежів. Відповідні дії є необхідними для забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни та зменшити вплив іноземної валюти з країни.